

Zaak C-164/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

16 maart 2023

Verwijzende rechter:

Szegedi Törvényszék (Hongarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

14 maart 2023

Verzoekende partij:

VOLÁNBUSZ Zrt.

Verwerende partij:

Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Kwalificatie van de tijd die beroepsbuschauffeurs besteden aan de reis tussen hun woonplaats en de externe stelplaatsen en aan de terugreis van de externe stelplaatsen naar hun woonplaats, als arbeidstijd.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Voorwerp: uitlegging van artikel 9, lid 3, van verordening (EG) nr. 561/2006 van het Europees Parlement en de Raad

Rechtsgrondslag: artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

1) Kan het begrip „exploitatievestiging van de werkgever waaraan de bestuurder normalerwijze verbonden is” in artikel 9, lid 3, van [verordening nr. 561/2006]

aldus worden uitgelegd dat het daarbij gaat om de plaats waaraan de bestuurder verbonden is – dat wil zeggen een installatie of een parkeerplaats van een onderneming voor personenvervoer over de weg, of een andere geografische locatie die gedefinieerd is als het beginpunt van een traject – van waaruit de bestuurder in het kader van de normale verrichting van zijn werkzaamheden en niet op bijzondere instructies van zijn werkgever, regelmatig zijn dienst opneemt en waarnaar hij aan het einde daarvan terugkeert?

2) Is het voor de beoordeling of een bepaalde plaats een „exploitatievestiging van de werkgever waaraan de bestuurder normalerwijze verbonden is” vormt in de zin van artikel 9, lid 3, van [verordening nr. 561/2006] van belang of er op die plaats al dan niet passende voorzieningen (bijvoorbeeld sanitaire voorzieningen of welzijnsvoorzieningen, een rustplaats) zijn?

3) Is het voor de beoordeling of bepaalde plaatsen exploitatievestigingen van de werkgever waaraan de bestuurders normalerwijze verbonden zijn, vormen in de zin van artikel 9, lid 3, van [verordening nr. 561/2006] van belang dat de plaatsen in kwestie gunstig gelegen zijn voor de werknemers (bestuurders), namelijk dat zij in ieder geval dichterbij de woonplaats van de werknemers (bestuurders) gelegen zijn dan de in het handelsregister ingeschreven vestigingen en filialen van de onderneming, zodat de reistijd van de bestuurders korter is dan wanneer hun werktijd zou beginnen en eindigen in die vestigingen en filialen?

4) Indien het in artikel 9, lid 3, van [verordening nr. 561/2006] opgenomen begrip „exploitatievestiging van de werkgever waaraan de bestuurder normalerwijze verbonden is” niet strookt met de definitie volgens welke het daarbij gaat om de plaats waaraan de bestuurder verbonden is – dat wil zeggen een installatie of een parkeerplaats van een onderneming voor personenvervoer over de weg, of een andere geografische locatie die gedefinieerd is als het beginpunt van een traject – van waaruit de bestuurder in het kader van de normale verrichting van zijn werkzaamheden en niet op bijzondere instructies van zijn werkgever, regelmatig zijn dienst opneemt en waarnaar hij aan het einde daarvan terugkeert, kan de definitie van dat begrip in [verordening nr. 561/2006] dan worden beschouwd als een maatregel inzake werkomstandigheden waarover de sociale partners, via CAO-overleg of anderszins, voor werknemers gunstigere bepalingen kunnen vaststellen, gelet op overweging 5 van verordening nr. 561/2006?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Verordening (EG) nr. 561/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2006 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer, tot wijziging van verordeningen (EEG) nr. 3821/85 en (EG) nr. 2135/98 van de Raad en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 3820/85 van de Raad, overwegingen 5 en 17, alsmede artikel 1 en artikel 9, lid 3

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (wet I van 2012 betreffende het arbeidswetboek; hierna: „arbeidswetboek”)

§ 86, lid 3:

„Wordt niet beschouwd als arbeidstijd:

[...]

b) de reistijd van de werknemer van zijn woon- of verblijfplaats naar de plaats waar hij daadwerkelijk zijn werkzaamheden verricht en van de plaats waar hij zijn werkzaamheden verricht naar zijn woon- of verblijfplaats.”

§ 134, lid 1:

„De werkgever houdt een register bij van de duur:

a) van de normale arbeidstijd en van het overwerk [...].”

§ 134, lid 2:

„Het register moet de geldende tijdstippen vermelden waarop de normale arbeidstijd, het overwerk en de perioden van bereikbaarheid beginnen en eindigen.”

§ 204, lid 1:

„Worden beschouwd als een publieke werkgever: handelsvennootschappen waarin de staat [...] een meerderheidsbelang heeft.”

Artikel 4.7.1, lid 2, van de collectieve arbeidsovereenkomst tussen verzoekster en de werknemersvakbond:

„[...] de plaats waaraan de bestuurder concreet verbonden is – te weten een installatie of een parkeerplaats van een onderneming voor personenvervoer over de weg, of een andere geografisch locatie die gedefinieerd is als het beginpunt van een traject – van waaruit de bestuurder in het kader van de normale verrichting van zijn werkzaamheden en niet op bijzondere instructies van zijn werkgever, regelmatig zijn dienst opneemt en waarnaar hij aan het einde daarvan terugkeert”.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Verzoekster is een Hongaarse niet-beursgenoteerde besloten naamloze vennootschap (*zártkörűen működő részvénytársaság*) voor reizigersvervoer in Hongarije per bus over trajecten van meer of minder dan 50 kilometer. Een deel van de voor deze activiteit benodigde voertuigen worden buiten haar vestiging of

haar filialen gestald (externe stelplaatsen). Verzoekster heeft deze stelplaatsen zo vastgesteld dat zij dichterbij de woonplaats van de buschauffeurs liggen dan haar vestiging of het betrokken filiaal, zodat de reistijd van de bestuurders tussen hun woonplaats en die plaatsen korter is dan wanneer zij zich naar (en van) de vestiging of het filiaal van verzoekster zouden begeven. Deze stelplaatsen beschikken echter niet over voorzieningen voor de bestuurders (zoals bijvoorbeeld sanitaire voorzieningen en welzijnsvoorzieningen of een rustplaats).

- 2 Een deel van de door verzoekster als buschauffeur tewerkgestelde werknemers verricht zijn diensten met de voor de uitvoering van de werkzaamheden noodzakelijke voertuigen in opdracht van de werkgever regelmatig vanuit een door verzoekster aangewezen externe stelplaats en keert daarnaar terug na afloop van hun normale werkzaamheden.
- 3 Voor de heen- en terugreis naar deze locaties gebruiken de chauffeurs hun eigen voertuigen die buiten het toepassingsgebied van verordening nr. 561/2006 vallen. De aldus bestede reistijd maakt daarom geen deel uit van de werktijd van de werknemers, zodat zij daarvoor ook geen loon ontvangen.
- 4 De verwerende autoriteit heeft op verschillende standplaatsen van verzoekster arbeidsinspecties verricht. Bij deze inspecties onderzocht verweerder of verzoekster in maart 2022 artikel 9, lid 3, van verordening nr. 561/2006 in acht had genomen bij de tewerkstelling van voltijdse buschauffeurs. Verweerder heeft de reistijd van de chauffeurs van hun woonplaats naar de externe stelplaatsen van de voertuigen en van de externe stelplaatsen terug naar hun woonplaats overeenkomstig artikel 9, lid 3, van verordening nr. 561/2006 aangemerkt als andere werkzaamheden in de zin van artikel 4, onder e, van deze verordening.
- 5 Verweerder heeft vastgesteld dat verzoekster in de periode waarop de controle betrekking had de bovengenoemde perioden in het geval van 67 werknemers niet als arbeidstijd heeft geregistreerd en aldus de bepaling van het arbeidswetboek betreffende de administratieplicht van de werkgever heeft geschonden, en heeft verzoekster een waarschuwing gegeven.
- 6 Verzoekster heeft beroep ingesteld strekkende tot nietigverklaring van het besluit van verweerder.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 7 Volgens verzoekster is artikel 9, lid 3, van verordening nr. 561/2006 niet van toepassing wanneer een buschauffeur zijn werkzaamheden met een voertuig gewoonlijk niet in een vestiging of filiaal aanvangt, maar op een andere plaats van waaruit hij regelmatig zijn dienst opneemt en waarnaar hij aan het einde daarvan terugkeert. Volgens deze bepaling wordt de reistijd als andere werkzaamheden geteld wanneer de bestuurder zijn werkzaamheden met de bus begint of eindigt op een andere plaats dan de plaats waaraan hij normalerwijze verbonden is.

- 8 Bij het opzetten van de externe stelplaatsen is rekening gehouden met de individuele behoeften van de buschauffeurs teneinde de tijd die zij besteden aan woon-werkverkeer tot een minimum te beperken. In het kader van de collectieve overeenkomst heeft de vakbond deze praktijk in het belang van de werknemers goedgekeurd en gesteund.
- 9 Verzoekster is op basis van de Engelse tekst van verordening nr. 561/2006 van mening dat de zinsnede „where the driver is normally based” („waaraan de bestuurder normalerwijze verbonden is”) kan worden uitgelegd als „normaal vertrekpunt”, terwijl het begrip „operational center” („exploitatievestiging van de werkgever”) ruimer moet worden uitgelegd dan „establishment” (vestiging) of „branch” (filiaal).
- 10 Ten slotte betoogt verzoekster dat het vereiste van gelijke behandeling ernstig zou worden geschaad ten nadele van de werknemers die hun werkzaamheden met het voertuig in de vestiging of het filiaal van de werkgever aanvangen, aangezien in hun geval de reistijd niet als andere werkzaamheden wordt aangemerkt, en ook ten nadele van werknemers die voertuigen besturen voor personenvervoer over een traject van niet meer dan 50 km, aangezien zij buiten het toepassingsgebied van verordening nr. 561/2006 vallen.
- 11 Verweerder stelt dat wanneer een bestuurder naar een door de werkgever aangewezen plaats reist die niet de exploitatievestiging van de werkgever is, teneinde een met tachograaf uitgerust voertuig over te nemen en vervolgens te besturen, hij zich kwijt van een verplichting jegens zijn werkgever en dus niet vrij over zijn tijd kan beschikken. De tijd die de bestuurder besteedt aan het besturen van een voertuig dat buiten het toepassingsgebied van verordening nr. 561/2006 valt, teneinde te rijden naar een plaats die niet zijn woonplaats of de exploitatievestiging van de werkgever is waaraan hij normalerwijze verbonden is, waar hij een onder het toepassingsgebied van verordening nr. 561/2006 vallend voertuig moet overnemen of inleveren, wordt geteld als „andere werkzaamheden”.
- 12 Verweerder betoogt dat hoewel het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) in het arrest Smit Reizen (C-124/09, EU:C:2010:238) de term „installatie” heeft gebruikt in het kader van de uitlegging van het begrip „exploitatiecentrum”, veel externe stelplaatsen van verzoekster zijn echter slechts parkeerplaatsen die geen installaties zijn. Voorts is verweerder van mening dat het in het zogenoemde richtsnoer 2 van de door de Commissie in het leven geroepen werkgroep opgenomen begrip „standplaats van de werkgever”, en in het arrest Skills Motor Coaches e.a. (C-297/99, EU:C:2001:37) opgenomen begrip „exploitatiecentrum” overeenkomen met het begrip „exploitatievestiging van de werkgever waaraan de bestuurder normalerwijze verbonden is” van verordening nr. 561/2006.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 13 Met betrekking tot de eerste vraag merkt de verwijzende rechter op dat het Hof in de arresten Smit Reizen (C-124/09, EU:C:2010:238) en Skills Motor Coaches e.a.

(C-297/99, EU:C:2001:37) het begrip „exploitatiecentrum” heeft onderzocht. Hoewel het Hof deze twee arresten heeft gewezen in een andere juridische context dan de onderhavige, bieden de overwegingen in het arrest Smit Reizen aanknopingspunten voor de uitlegging van artikel 9, lid 3, van verordening nr. 561/2006, aangezien de begrippen van de verschillende regelingen volgens dezelfde logica kunnen worden onderzocht.

- 14 Gelet op de in overweging 17 en in artikel 1 van verordening nr. 561/2006 genoemde doelstellingen van de verordening moet ook rekening worden gehouden met de persoonlijke aspecten van de betrokken bestuurder.
- 15 Een te ruime uitlegging van het begrip „exploitatievestiging van de werkgever waaraan de bestuurder normalerwijze verbonden is” zou in strijd zijn met deze doelstellingen, en dit begrip kan evenmin worden gelijkgesteld met de plaats waar de onderneming „gevestigd” is. Onder dit begrip moet worden verstaan de plaats van waaruit de buschauffeur in het kader van de normale verrichting van zijn werkzaamheden en niet op bijzondere instructies van zijn werkgever, regelmatig zijn dienst opneemt en waarnaar hij aan het einde daarvan terugkeert. Een dergelijke concrete standplaats kan de installatie van de onderneming voor personenvervoer over de weg, een parkeerplaats of een ander geografisch punt zijn dat wordt aangeduid als de plaats waar de dienst begint.
- 16 Wat de tweede vraag betreft, is de verwijzende rechter van oordeel dat wanneer een bestuurder zijn dienst regelmatig vanuit dezelfde plaats van vertrek opneemt en aan het einde daarvan naar die plaats terugkeert, en die plaats op enigerlei wijze verbonden is aan de werkgever, deze plaats voldoet aan de definitie van artikel 9, lid 3, van verordening 561/2006, ook al beschikt hij niet over een installatie.
- 17 Met betrekking tot de derde vraag wijst de verwijzende rechter erop dat de ligging van de standplaatsen in kwestie zeer gunstig is voor de bestuurders. Het zou in strijd zijn met de in overweging 17 en artikel 1 van verordening nr. 561/2006 genoemde doelstellingen wanneer de reistijd naar de externe stelplaats van het voertuig en terug naar huis als arbeidstijd zou moeten worden geregistreerd, omdat het ondernemingen voor personenvervoer zou ontmoedigen om de bussen permanent te stallen op locaties die hun werknemers met kortere reistijd kunnen bereiken.
- 18 In verband met de vierde vraag benadrukt de verwijzende rechter dat zelfs wanneer de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord, het naar zijn oordeel verzoekster en de werknemersvakbond, in het licht van overweging 5 van verordening nr. 561/2006, vrij stond om de aanduiding volgens artikel 9, lid 3, van de verordening in de collectieve overeenkomst aan te merken als een voor werknemers gunstige maatregel inzake werkomstandigheden.